

I Ogólnopolskie Warsztaty Zooplanktonowe (Mikołajki, 5–7 września 2011 r.)

Warsztaty zostały zorganizowane przez Stację Hydrobiologiczną CBE PAN w Mikołajkach i Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne pod hasłem „Rola różnych grup taksonomicznych i troficznych zooplanktonu w funkcjonowaniu ekosystemów wodnych”; poprowadziła je prof. Jolanta Ejsmont-Karabin.

Początkowo wydawało się, że będą to warsztaty koncentrujące uwagę uczestników na problematyce związanej z metodyką pobierania prób oraz technik oznaczania zooplanktonu. Organizatorzy jednak postawili poprzeczkę o wiele wyżej, zapraszając uznanych specjalistów zooplanktonu: prof. Irenę Bielańską-Grajner, dr hab. Natalię Kuczyńską-Kippen i dr. Jana Igora Rybaka, by swoim doświadczeniem mogli podzielić się z młodszymi uczestnikami.

W warsztatach wzięło udział ok. 30 osób z różnych ośrodków naukowych w kraju. W ciągu dwóch dni obrad wygłoszono 12 referatów i przedstawiono 3 plakaty. Większość prezentowała wyniki aktualnych badań zooplanktonu rzeczno-jeziornego.

Spośród wygłoszonych referatów w relacji tej uwzględnę najciekawsze. W pierwszym referacie, „Siedlisko litoralowe: rola makrofitów w życiu zooplanktonu” (dr hab. Natalia Kuczyńska-Kippen, UAM, Poznań), autorka przedstawiła funkcjonowanie zbiorowisk zooplanktonu posiadających wyspecjalizowane przystosowania morfologiczne, umożliwiające im występowanie w obrębie roślinności wodnej. W kolejnym referacie prof. Jolanta Ejsmont-Karabin (Stacja Hydrobiologiczna CBE PAN, Mikołajki) przedstawiła wyniki badań testujących znane z literatury zooplanktonowe wskaźniki stanu trofii jezior na danych pochodzących z kilkudziesięciu polskich jezior. Okazało się, że aż 6 z 8 testowanych wskaźników silnie korelowało ze zmianami trofii zarówno w jeziorach dimiktycznych, jak i polimiktycznych.

Agnieszka Gutkowska (doktorantka, UWM, Olsztyn) przedstawiła wyniki badań dotyczących indykacyjnej roli zooplanktonu na przykładzie badań Zalewu Wiślanego. Analiza charakterystyk strukturalnych zooplanktonu dała podstawę do sklasyfikowania różnych części wód Zalewu Wiślanego w zakresie od mezoeutrofii do politrofii.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad dr Sławomir Cerbin (UAM, Poznań) w swoim wystąpieniu „Co jej nie zabije, to ją wzmocni, czyli o synergicznym wpływie stresorów na *Daphnia* sp.” przedstawił wyniki badań dotyczących wpływu pestycydów (karbaryl), toksyn sinicowych (mikrocystyna LR) oraz substancji alarmowych pochodzących od ryb na *Daphnia* sp.. Okazało się, że w wielu przypadkach

badane substancje współoddziaływały i powodowały silniejszą reakcję *Daphnia* niż można było przewidywać na podstawie pojedynczych oddziaływań.

Wieczorem odbyło się spotkanie dyskusyjne w sprawie utworzenia sekcji zooplanktonowej Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego. Wszyscy uczestnicy byli jednomyślni w tej sprawie, a także co do organizowania warsztatów zooplanktonowych w kolejnych latach. Następne spotkanie planowane jest za dwa lata, a organizatorem będzie Oddział PTH w Białymstoku.

Zwieńczeniem pierwszego dnia obrad była uroczysta kolacja z licznymi smakołykami oraz wspaniałym tortem dla uczczenia 60-lecia Stacji Hydrobiologicznej w Mikołajkach.

W kolejnym dniu dr inż. Robert Czerniawski (Uniwersytet Szczeciński) zaprezentował wyniki badań dotyczących struktury zooplanktonu rzeki Drawy oraz jej dopływów na tle warunków środowiskowych. Z kolei dr Paweł Napiórkowski (UMK, Toruń) przedstawił aktualną strukturę ekologiczną potamozooplanktonu rzeki Wel. W przerwie między referatami udaliśmy się na zaplanowaną uprzednio wycieczkę nad trzy dystroficzne jeziora: Bolkowskie, Sęczek i Gryżlewskie, położone w malowniczym lesie Mazurskiego Parku Krajobrazowego.

Po powrocie, w ostatnim już referacie Ewa Kowalska (doktorantka, UWM, Olsztyn) zaprezentowała wstępne wyniki badań nad występowaniem wrotków w osadzie czynnym trzech biologicznych oczyszczalni ścieków w powiecie olsztyńskim. Okazuje się, że bezkręgowce te pełnią istotną rolę w eliminacji bakterii rozproszonych w osadzie czynnym, a także są wskaźnikami jakości pracy osadu czynnego.

Sesja plakatowa była dosyć skromna (składała się jedynie z trzech ekspozycji), uwagę zwracała przede wszystkim prezentacja wykonana przez studentów Zakładu Hydrobiologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przedstawiająca skład gatunkowy zooplanktonu wioślarkowego i wrotkowego występującego w jeziorze Samita po przekształceniach mających na celu podniesienie efektywności gospodarki rybnej.

Zarówno tematyka, jak i poziom wystąpień były bardzo zróżnicowane. Zdarzało się, że ciekawe wyniki badań przedstawione były mało wyczerpująco, co prawdopodobnie wynikało z ograniczonego czasu, który przysługiwał każdemu z prelegentów.

Drugi dzień obrad zakończył się „wieczorem wspomnień”, na którym prof. Jolanta Ejsmont-Karabin przedstawiła historię Stacji Hydrobiologicznej w Mikołajkach, utworzonej w 1951 roku przez nieżyjącego już dr. Andrzeja Szczepańskiego. Ten wówczas młody człowiek w krótkim czasie uruchomił działalność naukową na Stacji. Stała się ona miejscem organizowania licznych kursów, warsztatów i konferencji, a pracownicy naukowcy z różnych instytucji przybywali na Stację prowadzić badania na pobliskich jeziorach. W ciągu 60 lat istnienia Stację Hydrobiologiczną

w Mikołajkach odwiedziło wielu znakomitych badaczy zarówno polskich, jak i zagranicznych, wykonano liczne prace magisterskie i doktorskie, a w ciągu ostatnich 20 lat prowadzono na niej badania objęte aż 60 grantami KBN i MNiSW. Przez cały okres swojego istnienia Stacja ciągle się rozwijała, przybywała nowoczesna aparatura, pracownie i miejsca mieszkalne. W 1998 r. została oddana do użytku bardzo nowoczesna i całkowicie zautomatyzowana oczyszczalnia ścieków, a wkrótce uruchomiono też nowy system ogrzewania Stacji, tzw. „pompę ciepła”.

Ważnym wydarzeniem w życiu Stacji było przyznanie medalu PTH im. Alfreda Lityńskiego w 50 rocznicę istnienia, przekazanego na ręce Kierownik Stacji prof. Jolancie Ejsmont-Karabin, jako wyrazu szczególnego wyróżnienia i uznania za zasługi na rzecz hydrobiologii.

Ostatnim naukowym akcentem warsztatów była demonstracja działania czerpacza siatkowego konstrukcji dr. Jacka Tunowskiego.

Warsztaty zakończyły się ogniskiem nad brzegiem jeziora, w czasie którego w mniejszych grupach dyskutowaliśmy na temat zagadnień poruszanych w trakcie sesji referatowych.

Jestem przekonana, że zasadność organizowania tego rodzaju warsztatów nie podlega dyskusji, a z uwagi na liczny udział młodzieży myślę, że należałoby szczególny nacisk położyć na rozwijanie technik pobierania prób oraz oznaczania zooplanktonu. Z własnego doświadczenia sędzę, że szczególną uwagę należałoby poświęcić indykacyjnej roli zooplanktonu w ocenie stanu trofii jezior.

Spędziliśmy ten krótki czas w naprawdę przyjemnej, niemal rodzinnej atmosferze i pięknym otoczeniu, a rozstaliśmy się z nadzieją, że warsztaty zooplanktonowe staną się tradycją i będą się odbywać w kolejnych latach, a my wszyscy z chęcią będziemy w nich uczestniczyć.

Agnieszka Ochocka